

Alat za samostalno razmatranje primene FOKUS standarda

Individualna procena – Ulaz u pravosuđe usmereno na dete

Decembar 2021. godine

Focus
Working together
for children in criminal
proceedings

Projekat FOKUS sufinansira Program Evropske unije za prava, jednakost i državljanstvo (2014-2020)

Odricanje od odgovornosti

Sadržaj dokumenta Individualna procena – Ulaz u pravosuđe usmereno na dete: Alat za samostalno razmatranje primene FOKUS standarda odražava isključivo stavove autora koji je jedini za njih odgovoran. Evropska komisija ne prihvata bilo kakvu odgovornost za moguće korišćenje informacija koje on sadrži.

Sadržaj

Zahvalnost.....	4
O projektu FOKUS	5
Uvod.....	7
Polazna osnova	9
Tabele za razmatranje primene standarda i moja uloga u individualnoj proceni okolnosti i potreba dece u krivičnom postupku	10

Zahvalnost

Dokument **Individualna procena – Ulaz u pravosuđe usmereno na dete: Alat za samostalno razmatranje primene FOKUS standarda** izrađen je u okviru projekta FOKUS i predstavlja deo **FOKUS alata i resursa**. Ova verzija je izrađena za sprovođenje procesa pilotiranja u okviru projekta FOKUS u 2021. godini u Bugarskoj, Holandiji, Srbiji, Rumuniji i Grčkoj. Alat za samostalno razmatranje primene FOKUS standarda prati FOKUS standarde i pomaže relevantnim akterima i profesionalcima u razmatranju toga kako se standardi primenjuju ili kako se mogu bolje primeniti u njihovoj praksi ili u nacionalnim sistemima.

Rebeka O'Donel (Child Circle) je preuzela vodeću ulogu u izradi Standarda, uz dragocen doprinos Silvije Randaco, ekspertkinje za maloletničko pravosuđe, Anemike Voltuis, istraživačice, medijatorke i trenerkinje, Mariame Dialo, regionalne menadžerke programa za pristup pravdi Regionalne kancelarije Terre des hommes za Evropu, i Orinde Đoni, regionalne koordinatorke projekta FOKUS, kao i naših partnera - Centra za prava deteta (Srbija), Defence for Children (Holandija), SAPI (Bugarska), Terre des hommes Hellas (Grčka) i Terre des hommes Romania (Rumunija).

0 projektu FOKUS

FOKUS¹, projekat koji finansira Evropska unija (2020 – 2022), usmeren na promovisanje i podržavanje ispunjenja obaveza koje propisuje EU u pogledu sprovođenja **individualnih procena potreba i okolnosti dece uključene u krivični postupak, bilo da li su žrtve, optuženi ili osumnjičeni**. Ove obaveze su utvrđene u tri direktive EU koje se odnose na borbu protiv seksualnog zlostavljanja i eksploatacije dece², prava žrtava³ i procesne zaštitne mere⁴, prenete u nacionalno pravo, a ponekad i dopunjene nacionalnim pravom.

Krajnji cilj ovog projekta je da podrži pravosuđe usmereno na dete i da obezbedi da deca u kontaktu sa zakonom, bilo da su žrtve ili optužena, dobiju individualizovani tretman i da imaju pristup personalizovanoj podršci i odgovorima, uključujući i kroz procese restorativne pravde. Partneri na projektu FOKUS vide sprovođenje **procesa pouzdane i multidisciplinarne individualne procene kao ulaz u pravosuđe usmereno na dete**. FOKUS je naročito usmeren na sledeće:

1. Stvaranje sistematičnih praksi individualne procene koji se češće primenjuju u slučaju dece uključene u krivični postupak.
2. Izgradnja znanja, kapaciteta i veština profesionalaca koji se bave maloletničkim pravosuđem u vezi sa standardima, alatima, postupcima i procesima u korišćenju multidisciplinarnih individualnih procena dece u krivičnim postupcima.
3. Izgradnja znanja i kapaciteta dece u vezi sa pravima koja imaju u krivičnompravnom sistemu i osnaživanje dece da postanu pokretači promena i zalažu se za pravosuđe usmereno na dete.

Projekat je omogućio učenje kroz međunarodnu razmenu praksi između pet ciljnih zemalja: Bugarske, Grčke, Srbije, Rumunije i Holandije. Partneri na projektu FOKUS su identifikovali raskorak između teorije i prakse sprovođenja individualne procene, odnosno nedostatke koji su rešavani tako što su profesionalcima pruženi novi, praktični alati i resursi za primenu i sistematizovanje procesa i prakse individualne procene u njihovim zemljama.

Glavni FOKUS alati i resursi koji su izrađeni su sledeći:

1. FOKUS standardi: pružaju vodeće principe za sprovođenje individualnih procena za decu koja su uključena u krivični postupak, uključujući poštovanje Povelje o osnovnim pravima i Konvencije UN o pravima deteta (alat)
2. Alat za samostalno razmatranje primene FOKUS standarda: prati FOKUS standarde i pomaže relevantnim akterima i profesionalcima u razmatranju toga kako se standardi primenjuju ili kako se mogu bolje primeniti u njihovoj praksi ili u nacionalnim sistemima (alat)
3. FOKUS - Alat za mapiranje: pomaže relevantnim akterima da preispitaju situaciju u pogledu razvoja procesa individualne procene (alat)

¹ <https://tdh-europe.org/our-work/focus-on-my-needs-working-together-for-children-in-criminal-proceedings-/7144>

² Direktiva 2011/93/EU o borbi protiv seksualnog zlostavljanja i seksualne eksploatacije dece i dečije pornografije.

³ Direktiva 2012/29/EU o uspostavljanju minimalnih standarda o pravima, podršci i zaštiti žrtava krivičnih dela.

⁴ Direktiva (EU) 2016/800 o procesnim zaštitnim merama za decu koja su osumnjičena ili optužena u krivičnom postupku.

4. FOKUS - Referentna tabela napretka: pomaže relevantnim akterima da identifikuju radnje za postizanje poboljšanja (alat)
5. FOKUS - Alat za planiranje pilotiranja: pomaže relevantnim akterima da planiraju aktivnosti pilotiranja kako bi poboljšali procese individualne procene (alat)
6. FOKUS - Rezime istraživanja individualnih procena dece u Evropi (resursi)
7. Međunarodni standardi ljudskih prava koji se primenjuju na prakse individualne procene (resursi)
8. Pitanja i odgovori o individualnoj proceni – Ulaz u pravosuđe usmereno na dete: ključni pojmovi i česta pitanja (resursi).
9. Materijali za podizanje kapaciteta na projektu FOKUS: priručnik za obuku, tehnički interfejs platforme i modul za e-učenje.

Uvod

Alat za samostalno razmatranje primene FOKUS standarda prati FOKUS standarde i pomaže relevantnim akterima i profesionalcima u razmatranju toga kako se standardi primenjuju ili kako se mogu bolje primeniti u njihovoj praksi ili u nacionalnim sistemima.

Ovaj alat je kreiran tako da se koristi fleksibilno i u skladu sa različitim načinima moguće primene standarda, u zavisnosti od situacije u svakoj od zemalja sa jedne strane i aktivnosti i aktera uključenih u ostvarivanje napretka sa druge strane.

Alat za samostalno razmatranje primene FOKUS standarda može da vam pomogne da koristite Standarde za promovisanje napretka kroz:

- (i) Podizanje svesti o obavezama individualne procene
- (ii) Pružanje podrške za procenu situacije u pogledu razvoja sistema individualne procene i gde bi mogla da budu potrebna poboljšanja
- (iii) Pružanje podrške profesionalcima da rade zajedno na izgradnji procesa individualne procene
- (iv) Pružanje podrške profesionalcima u razvoju ili korišćenju alata individualne procene
- (v) Pružanje podrške profesionalcima za zajednički rad
- (vi) Pružanje podrške pojedincima u ostvarivanju bolje uloge u sprovođenju individualnih procena, pružanju doprinosa individualnim procenama i njihovom korišćenju
- (vii) Obučavanje profesionalaca
- (viii) Pružanje podrške za praćenje postupaka individualne procene
- (ix) Pružanje podrške relevantnim akterima u razmeni znanja i informacija među različitim zemljama

Alat za samostalno razmatranje primene FOKUS standarda se može koristiti na razne načine, uključujući sledeće:

- ◆ Za procenu individualnih praksi ili za procenu procesa individualne procene u nekoj zemlji
- ◆ Za merenje znanja (individualno ili kolektivno) pre i nakon revizije prakse individualne procene
- ◆ Kao pomoć u identifikovanju nacionalnih pokazatelja dobre prakse
- ◆ Za identifikovanje ključnih izazova
- ◆ Za identifikovanje dobre prakse
- ◆ Za identifikovanje mogućnosti napretka
- ◆ Za razmatranje/procenu poboljšanja u praksi individualnog praktičara

U svakom od navedenih slučajeva, alat se može koristiti za usredsređivanje na bolje ispunjavanje određenog standarda, a ne na sve standarde. Na primer: jačanje inkluzivnosti (zadovoljavanje posebnih potreba određenih grupa dece) ili uvođenje multidisciplinarnih praksi. Može se koristiti i jednokratno, na primer za procenu individualne prakse ili za procenu procesa individualne procene u nekoj zemlji, ili za periodično praćenje dešavanja.

Mogu ga koristiti:

Relevantni akteri i profesionalci u svom individualnom radu ili u kolektivnom radu u okviru grupe profesionalaca ili relevantnih aktera za razmatranje kako da postignu napredak. To obuhvata:

- a. Organizacije/profesionalce uključene u razvoj procesa individualne procene
- b. Organizacije/profesionalce uključene u sprovođenje individualnih procena
- c. Organizacije/profesionalce koji koriste individualne procene u donošenju odluka o deci

Korišćenje dokumenta **Alat za samostalno razmatranje primene FOKUS standarda se može sastojati iz dva koraka:**

1. Polazna osnova: Korisno je imati profil individualne procene okolnosti i potreba dece na nacionalnom nivou (ovo bi mogli da kreiraju relevantni akteri ili profesionalci koji imaju potpuni uvid u sistem: pogledajte i FOCUS - Alat za mapiranje za pregled situacije u pogledu razvoja procesa individualne procene.
2. Razmatranje kontrolne liste indikatora i izazova i mogućnosti

Polazna osnova

Napomena za upotrebu:

Pre deljenja alata, ovde se mogu navesti osnovne informacije o trenutnom procesu individualne procene na nacionalnom nivou za korisnike Alata za samostalno razmatranje primene FOKUS standarda. To može da bude u formi popunjenih tabela iz FOKUS alata za identifikovanje situacije u pogledu razvoja procesa individualne procene (ako postoji u vašoj zemlji).

Tabele za razmatranje primene standarda i moja uloga u individualnoj proceni okolnosti i potreba dece u krivičnom postupku

Napomena za upotrebu

Tabele za razmatranje primene standarda su kreirane tako da omoguće da sami razmotrite u kojoj meri proces individualne procene okolnosti i potreba dece u krivičnom postupku u razvoju ili praksa individualne procene ispunjava FOKUS standarde. Takođe vas pozvaju da identifikujete izazove i mogućnosti za poboljšanje. Može ih koristiti grupa ljudi u svrhu poređenja iskustava.

Kada se radi u grupi radi objedinjavanja različitih razmišljanja, može biti korisno da se uključi pitanje o osobama koje popunjavaju tabele:

1. Kategorija ispitanika
  - a. Organizacije/profesionalci uključeni u razvoj procesa individualne procene
  - b. osobe uključene u individualne procene
  - c. osobe koje koriste individualne procene.
2. Vrsta profesionalca: Kreator politike, organi za sprovođenje zakona, socijalne službe, advokati, zaposleni u pravosuđu, zdravstveni radnici
3. Godine iskustva?

STANDARD	KOMENTARI	KOMENTARI	PITANJA ZA RAZMIŠLJANJE
HOLISTIČKI I SVEOBUHVAATNO	<p>Individualne procene:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Sprovode se za svu decu žrtve/osumnjičenu decu ◆ Uzimaju u obzir njihovu situaciju i sve njihove okolnosti i potrebe ◆ Odgovarajuće vreme za sprovođenje procene ◆ Odgovarajući izvori informacija ◆ Uključivanje aktera iz krivičnog sistema i sistema zaštite/dobrobiti dece ◆ Uzimaju se u obzir u svim krivičnim postupcima ◆ Dostupnost informacija za povezane postupke zaštite dece ili zaštite dobrobiti dece 	<p>KOMENTARI</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Sa kojim se izazovima suočavamo?</i> • <i>Koje perspektivne prakse sam video/la?</i> • <i>Koje dodatne indikatore dobre prakse mogu da identifikujem?</i> 	<p>PITANJA ZA RAZMIŠLJANJE</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Koja poboljšanja su moguća?</i> • <i>Mogu li ostvariti ta poboljšanja?</i> • <i>Ko ih može ostvariti?</i>

STANDARD	KOMENTARI	KOMENTARI	PITANJA ZA RAZMIŠLJANJE
INKLUZIVNO	<p>Individualne procene:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Sprovode se za svu decu žrtve/osumnjičenu decu ◆ Sprovode se na nediskriminatorni način, za svu decu ◆ Identifikuju potrebe dece u svrhu njihovog učešća u procesu ◆ Prilagođene su specifičnim potrebama svakog deteta ◆ Uključuju specijalizovane alate (npr. za mlađu decu, za decu sa smetnjama u razvoju itd.) ◆ Sprovode se uz korišćenje specijalizovane ekspertize po potrebi ◆ Sprovode se uz korišćenje dodatnih resursa po potrebi (npr. prevodilaca) 	<p>KOMENTARI</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Sa kojim se izazovima suočavamo?</i> • <i>Koje perspektivne prakse sam video/la?</i> • <i>Koje dodatne indikatore dobre prakse mogu da identifikujem?</i> 	<p>PITANJA ZA RAZMIŠLJANJE</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Koja poboljšanja su moguća?</i> • <i>Mogu li ostvariti ta poboljšanja?</i> • <i>Ko ih može ostvariti?</i>

STANDARD	KOMENTARI	KOMENTARI	PITANJA ZA RAZMIŠLJANJE
PARTICIPATORNO	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Pružite informacije koje su prilagođene uzrastu i razumevanju deteta u vezi sa procenom individualnih potreba ◆ Obezbedite odgovarajuću podršku za dete (nezavisna podrška/uloga roditelja po potrebi/pravni savetnik) ◆ Tražite saglasnost deteta i roditelja ili staratelja ◆ Uključite korišćenje tehnika komunikacije koje su prilagođene deci ◆ Koristite odgovarajuće digitalne alate ◆ Tražite detetovo mišljenje ◆ Uzme u obzir mišljenje deteta ◆ Navedite informacije o rezultatima procene i kako će se one koristiti ◆ Preduzmite mere da zaštitite detetovu privatnost 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Sa kojim se izazovima suočavamo?</i> • <i>Koje perspektivne prakse sam video/la?</i> • <i>Koje dodatne indikatore dobre prakse mogu da identifikujem?</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Koja poboljšanja su moguća?</i> • <i>Mogu li ostvariti ta poboljšanja?</i> • <i>Ko ih može ostvariti?</i>

STANDARD	KOMENTARI	KOMENTARI	PITANJA ZA RAZMIŠLJANJE
USMERNOST NA DECU I SENZITIVISANOST ZA PITANJA KOJA SE ODNOSI NA DECU	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Obezbedite da mesto na kojem se sprovodi individualna procena bude prilagođeno deci; izbegavajte zastrašujuće okruženje ◆ Vremenski raspored - Prilikom određivanja vremenskog rasporeda uzimaju se u obzir detetove okolnosti (vreme održavanja intervjua, pauze itd.) ◆ Osoblje: Uključivanje socijalnih radnika (izbegavanje agresivnih tehnika) ◆ Podrška: Odgovarajuća podrška za dete; uključivanje roditelja i staratelja, po potrebi ◆ Vodi se računa o najboljem interesu deteta: npr. preduzimaju se mere za njihovu emocionalnu dobrobit 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Sa kojim se izazovima suočavamo?</i> • <i>Koje perspektivne prakse sam video/la?</i> • <i>Koje dodatne indikatore dobre prakse mogu da identifikujem?</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Koja poboljšanja su moguća?</i> • <i>Mogu li ostvariti ta poboljšanja?</i> • <i>Ko ih može ostvariti?</i>

STANDARD	KOMENTARI	KOMENTARI	PITANJA ZA RAZMIŠLJANJE
KONTINUIRANO I BLAGOVREMENO	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Procena se sprovodi tokom i ubrzo nakon prvog kontakta deteta sa organima za sprovođenje zakona ili socijalnim radnicima zbog krivičnog dela ◆ Sistem za ažuriranje individualne procene tokom celokupnog procesa ◆ Sistem za periodično praćenje da li je došlo do promena u detetovim okolnostima 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Sa kojim se izazovima suočavamo?</i> • <i>Koje perspektivne prakse sam video/la?</i> • <i>Koje dodatne indikatore dobre prakse mogu da identifikujem?</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Koja poboljšanja su moguća?</i> • <i>Mogu li ostvariti ta poboljšanja?</i> • <i>Ko ih može ostvariti?</i>
MULTIDISCIPLINARNO I KOLABORATIVNO	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Uključenost različitih profesionalaca (službenici organa za sprovođenje zakona, socijalni radnici, zdravstveni radnici, prosvetni radnici) ◆ Uključenost različitih službi ◆ Protokoli za koordinaciju među službama ◆ Sastanci i alati za upravljanje slučajevima ◆ Protokoli za deljenje podataka 		

STANDARD	KOMENTARI	KOMENTARI	PITANJA ZA RAZMIŠLJANJE
KVALITET	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Formiranje specijalnih timova za slučajeve koji uključuju decu ◆ Posebne kvalifikacije ili iskustva koja moraju imati profesionalci koji sprovode procene ◆ Uključivanje pravog spektra profesionalaca ◆ Obezbediti obuku za profesionalce uključene u individualne procene ◆ Obuka je odgovarajućeg obima ◆ Obuka je redovna ◆ Standardi obuke su identifikovani ◆ Obezbeđuje se redovni nadzor ili nadzor među jednakima (intervision) 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Sa kojim se izazovima suočavamo?</i> • <i>Koje perspektivne prakse sam video/la?</i> • <i>Koje dodatne indikatore dobre prakse mogu da identifikujem?</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Koja poboljšanja su moguća?</i> • <i>Mogu li ostvariti ta poboljšanja?</i> • <i>Ko ih može ostvariti?</i>

STANDARD	KOMENTARI	KOMENTARI	PITANJA ZA RAZMIŠLJANJE
ODGOVARAJUĆI RESURSI I ODRŽIVOST	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Namenska (državna) finansijska sredstva za podršku procenama individualne procene ◆ Odgovarajuće prostorije su dostupne ◆ Uključene organizacije su dobro opremljene za izvršavanje zadataka ◆ Dovoljno osoblja (nisu preopterećeni radom na slučajevima) ◆ Mere za podršku stabilnosti osoblja (npr. formiranje specijalizovanih jedinica) ◆ Dostupnost alata podrške <p><i>U individualnim slučajevima:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Planira se proces kako bi se utvrdilo šta je potrebno za pravilno sprovođenje individualnih procena ◆ Dostupnost resursa za individualne slučajeve 	<p>KOMENTARI</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Sa kojim se izazovima suočavamo?</i> • <i>Koje perspektivne prakse sam video/la?</i> • <i>Koje dodatne indikatore dobre prakse mogu da identifikujem?</i> 	<p>PITANJA ZA RAZMIŠLJANJE</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Koja poboljšanja su moguća?</i> • <i>Mogu li ostvariti ta poboljšanja?</i> • <i>Ko ih može ostvariti?</i>

STANDARD	KOMENTARI	KOMENTARI	PITANJA ZA RAZMIŠLJANJE
USMERNOST NA UTICAJ	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Doprinosi nizu različitih mera (npr. procesne zaštitne mere, obrazovne, socijalne, zaštitne, zdravstvene mere itd.) ◆ Kroz uključenost različitih službi ◆ Kroz uključenost različitih profesionalaca ◆ Kroz prave profesionalce koji imaju pristup individualnoj proceni ◆ Korišćenje u krivičnom pravnom sistemu i procesima zaštite/dobrobiti dece ◆ To se dešava često 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Sa kojim se izazovima suočavamo?</i> • <i>Koje perspektivne prakse sam video/la?</i> • <i>Koje dodatne indikatore dobre prakse mogu da identifikujem?</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Koja poboljšanja su moguća?</i> • <i>Mogu li ostvariti ta poboljšanja?</i> • <i>Ko ih može ostvariti?</i>

STANDARD	KOMENTARI	KOMENTARI	PITANJA ZA RAZMIŠLJANJE
USMERENOST NA NAPREDAK	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Proces individualne procene se redovno preispituje i prati na nivou politike i prakse ◆ Napredak u sistemu je definisan ◆ Relevantni podaci se prikupljaju i analiziraju ◆ Razmena iskustava među uključenim službama ◆ Sistem rada sa akterima koji imaju interes za individualnu procenu (npr. prosvetni radnici, zdravstveni radnici) ◆ Unapređenje svesti javnosti ◆ Učenje iz međunarodne dobre prakse 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Sa kojim se izazovima suočavamo?</i> • <i>Koje perspektivne prakse sam video/la?</i> • <i>Koje dodatne indikatore dobre prakse mogu da identifikujem?</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Koja poboljšanja su moguća?</i> • <i>Mogu li ostvariti ta poboljšanja?</i> • <i>Ko ih može ostvariti?</i>

Na kraju vežbe, možete individualno ili u grupi da procenite sledeće:

- ◆ Koje bih promene (dodatke i izmene) predložila/predložio u Standardima, objašnjenju, indikatorima ili resursima?
- ◆ Da li sam videla/video uticaj u pojedinačnim slučajevima prilikom razmatranja primene standarda? Na primer:
  - ◆ Uključenost profesionalaca u pružanju podrške detetu (npr. dete dobija prevodioca)?
  - ◆ Uključenost novih profesionalaca (npr. psihologa)
  - ◆ Identifikovane mere za ostvarivanje potreba deteta:
    - ▶ U toku istrage
    - ▶ Pre sudskog postupka
    - ▶ U toku sudskog postupka
    - ▶ Prilikom izricanja presude
    - ▶ Prilikom pružanja usluga detetu
    - ▶ Prilikom primene mera zaštite
- ◆ Kako bih rezimirao/la sve aspekte dobre prakse?
- ◆ Kako bih rezimirao/la sve izazove na koje sam naišao/la u primeni Standarda?
- ◆ Kako bih rezimirao/la stvari koje bi se mogle uraditi da se poboljša situacija?
- ◆ Koji su mogući sledeći koraci ka ostvarivanju napretka i moguća sredstva za njihovo sprovođenje?

Resursi za identifikovanje izazova i mogućnosti za promenu: **Referentna tabela napretka**

PRATITE NAS

Terre des hommes in Europe

tdh-europe.org
twitter.com/TdhEurope
www.facebook.com/TdhEurope

Terre des hommes Hellas

www.facebook.com/tdh.greece
twitter.com/tdh_greece

Terre des hommes Romania

tdh.ro
www.facebook.com/TdhRomania

Child Circle

www.childcircle.eu
twitter.com/ChildCircle.EU

Child Rights Center, Serbia

cpd.org.rs
www.facebook.com/Centarzapravadeteta

Defence for Children The Netherlands

www.defenceforchildren.nl
twitter.com/DefenceChildren
www.facebook.com/DefenceForChildrenNL

Social Activities and Practice Institute, Bulgaria

www.sapibg.org/bg
www.facebook.com/sapibg

Projekat FOKUS sufinansira
Program Evropske unije za prava,
jednakost i državljanstvo
(2014-2020)

